

Geen Euro's voor Jacob van Gaasbeek!

door Mies Vreeken - van Brink

Toen ik gegevens verzamelde voor een stukje over Jacob van Gaasbeek in 'Van Angstel tot Kromme Mijdrecht' stuitte ik regelmatig op namen van muntsoorten, die vóór en tijdens zijn leven in gebruik waren. Er werden er minstens zeventien genoemd. Het leek me aardig om in het jaar van de invoering van de euro hier iets over te schrijven.

In vroeger eeuwen zal het ook niet meegevallen zijn om te weten, wat de waarde was van die talloze verschillende munten, die in omloop waren. Het materiaal, dat ik doorlas, had in hoofdzaak betrekking op Holland en Zeeland, maar het geld dat daar in omloop was, was niet altijd inheems. Mijn hoofdbron was het 'Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, samengesteld door Frans van Mieris te Leyden' uit 1755. Jacob van Gaasbeek leefde van plm. 1390 tot 1459. Ooit waren het Land en het Kasteel van Gaasbeek in het bezit van Hertog Hendrik I van Brabant. Deze overleed in 1235. Aan zijn zoon Godfried van Leuven had hij '600 pond rente per jaar' vermaakt. Die 'ponden' kwamen vaker voor. Soms waren het 'Hollandse ponden'. Het zullen wel in hoofdzaak hooggeplaatste personen zijn geweest, die met die vele verschillende muntsoorten te maken hadden. Gewone mensen zullen veel ruilhandel bedreven hebben. Toen wij de Euro nog niet hadden werd ook wel gezegd, dat de nieuwe Europese munt 'écu' (Frans voor ('wapen)schild')

zou gaan heten. Die naam was niet nieuw. In 1350 betaalde Gijsbrecht III van Abcoude 20.000 'écu's' voor het erfgoed van de Vrouwe van Putten en Strijen. In 1384 kreeg Zweder van Abcoude van Filips de Stoute een rente van 300 'Franken' voor goede diensten enz. In 1388 zou Zweder 5000 'Kronen' krijgen van de Hertogin van Brabant in ruil voor het Kasteel van Gaasbeek. Het bedrag was echter in 1420 nog niet uitbetaald. In dat jaar beloofde Jan van Beyeren aan Jacob van Gaasbeek, die hem steunde in de oorlog tegen de Bisschop, de Stad en het Sticht van Utrecht, een bedrag van 12 M (duizend) 'Vrancixe gouden cronon off die wairde dairvoir in anderen paymente', elk jaar dat de vete met Utrecht duurde. Dit geld zou jaarlijks in vier delen 'uitgereikt ende betaald' worden. In een later document worden nog een keer 'Franse kronen' genoemd. 'Kronen' komen veel in de charters voor. Jacob betaalde 1000 'Franse kronen' om het 'scoutambacht van Aemstelredamme' te verkrijgen. Jan van Brabant leende 90.000 kronen van hem. Maar Jacob ging ook wel met ander geld om: hij

vroeg aan zijn onder-zaten geld voor de oorlog met Utrecht en wel 'voor elke twee gemeten* lands één gouden Hollands schild'. De tegenpartij kon ook wel geld gebruiken. Op 20 januari 1420 verbonden Johan Mathijss en Claes Gerritss zich om aan de stad Utrecht 60 'Wilhelmusschilden' te betalen zodra de oorlog tussen de Bisschop en het 'Land van Hollant' begon. De naam van onze vertrouwde gulden komt ook regelmatig in de vijftiende-eeuwse documenten voor, maar steeds met een toevoegsel: 'Rijnse guldens' (1435 en 1449), 'Arnoldys Arnhemse guldens', die het laatst geslagen zijn vóór den gulden, die heet 'clymmer' (1437) en 'Beyerse guldens'. Van die laatste zouden 'die van Altena' Jan van Beyeren en Jacob van Gaasbeek er 'vijf duysent' betalen voor het inpolderen van land in Zuid-Holland. In een document uit 1451 kwam ik nog de naam 'plakken' tegen en in één uit 1452 'oude butkens'. En in een stuk uit 1472 scheldt Bisschop David van Bourgondië aan twee personen - de ene was Ernst Taets van Amerongen - de hem verschuldigde '1000 oude Franse schilden en 800 Engelse Nobels' kwijt. Er was dus veel variatie in de muntsoorten en dat zal ook vaak verwarring gegeven hebben. Misschien zijn wij toch nog niet zo slecht af met onze Euro!

M.A.J.Vreeken-van Brink

**) Een gemet was een landmaat van een kleine halve hectare. Het woord bleef bewaard in de naam van het eiland 'Tien Gemeten' in Zuid-Holland.*

Gouden Nobel 2e helft 15e eeuw